YASHIL

IQTISODIYOT&TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

2026-YIL

IYUN/6-SON, III-QISM

ISSN: 2992-8982

https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz/

YASHIL

IQTISODIYOT&TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Elektron nashr. 2026-yil, iyun. III-qism

Bosh muharrir:
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Bosh muharrir oʻrinbosari:
Karimov Norboy Gʻaniyevich

Muharrir:
Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, Oʻzbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, Oʻzbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – Oʻzbekiston doʻstlik jamiyati rahbari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Sayfullo Normatovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Siddiqova Sadoqat Gʻafforovna, pedagogika fanlari boʻyicha falsafa doktori (PhD)
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Maxmudov Nosir, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Samadov Asqarjon Nishonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Ikrom Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Eshtayev Alisher Abdugʻaniyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xajiyev Baxtiyor Dushaboyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Hakimov Nazar Hakimovich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Musayeva Shoira Azimovna, iqtisodiyot fanlari boʻyicha falsafa doktori (PhD), professor
Ali Konak (Ali Koʻnak), iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor (Turkiya)
Cham Tat Huei, falsafa fanlari doktori (PhD), professor (Malayziya)
Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldixoʻja oʻgʻli, iqtisodiyot fanlari boʻyicha falsafa doktori (PhD), dots.
Faxridinov Zafarjon Faxridin oʻgʻli, Oʻzb. Res. Bosh prokuraturasi HIJQKD boshqarma boshligʻi
Utayev Uktam Choriyevich, Anijon viloyati prokurorining oʻrinbosari
Ochilov Farkhod, Oʻzb. Res. Bosh prokuraturasi IJQK Departamentining Namangan viloyati boshqarmasi boshligʻi
Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Axmedov Javohir Jamolovich, iqtisodiyot fanlari boʻyicha falsafa doktori (PhD)
Toxirov Jaloliddin Ochil oʻgʻli, texnika fanlari boʻyicha falsafa doktori (PhD), katta oʻqituvchi
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, iqtisodiyot fanlari boʻyicha falsafa doktori (PhD), v.b. dots.
Djudi Smetana, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Krissi Lyuis, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Glazova Marina Viktorovna, Iqtisodiyot fanlari doktori (Moskva)
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, iqtisodiyot fanlari boʻyicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Sevil Piriyeva Karaman, falsafa fanlari doktori (PhD) (Turkiya)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon oʻgʻli, TDIU ITI departamenti rahbari
Ochilov Bobur Baxtiyor oʻgʻli, TDIU katta oʻqituvchisi
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent.
Abdukarimova Dinara Rustamxanovna, bank-moliya akademiyasi professori, DSc., professor.
Ikramov Murod Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Nazarova Ra'no Rustamovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor

YASHIL
IQTISODIYOT&TARAQQIYOT
Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Editorial board:
Salimov Okil Umrzokovich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Abdurakhmanov Kalandar Khodjayevich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Rae Kwon Chung, South Korea, Honorary Professor at TSUE, Nobel Prize Laureate
Osman Mesten, Member of the Turkish Parliament, Head of the Turkey–Uzbekistan Friendship Society
Akhmedov Durbek Kudratillayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Sayfullo Normatovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Kalonov Mukhiddin Bakhriddinovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Siddikova Sadokat Gafforovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences
Khudoykulov Sadirdin Karimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Makhmudov Nosir, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Samadov Askarjon Nishonovich, Candidate of Economic Sciences, Professor
Slizovskiy Dmitriy Yegorovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Ikrom Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Eshtayev Alisher Abduganiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khajiyev Bakhtiyor Dushaboyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khakimov Nazar Khakimovich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Musayeva Shoira Azimovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Professor
Ali Konak, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor (Turkey)
Cham Tat Huei, Doctor of Philosophy (PhD), Professor (Malaysia)
Foziljonov Ibrokhimjon Sotvoldikhoja ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Fakhridinov Zafarjon Fakhridin ogli, Head of the DCEC under the Prosecutor Genera's Office of the Rep. of Uzb.
Utayev Uktam Choriyevich, Deputy Prosecutor of Anijan Region
Ochilov Farkhod, Head of the Namangan Regional Department of the Department of Internal Affairs of Rep. of Uzb.
Buzrukkhonov Sarvarkhon Munavvarkhonovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Akhmedov Javokhir Jamolovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences
Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Technical Sciences, Senior Lecturer
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Acting Associate Professor
Judi Smetana, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Chrissy Lewis, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Glazova Marina Victorovna, Doctor of Sciences in Economics (Moscow))
Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Sevil Piriyeva Karaman, Doctor of Philosophy (PhD) (Turkey)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon ugli, Head of the Department of Scientific Research and Innovations, TSUE
Ochilov Bobur Bakhtiyor ugli, Senior lecturer at TSUI
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor.
Abdukarimova Dinara Rustamkhanovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Ikramov Murod Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Nazarova Ra'no Rustamovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor

Ekspertlar kengashi:
Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Po'latov Baxtiyor Alimovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Aliyev Bekdavlat Aliyevich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xalikov Suyun Ravshanovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Rustamov Ilhomiddin, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Kamilova Iroda Xusniddinovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
G'afurov Doniyor Orifovich, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Fayziyev Oybek Raximovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, katta o'qituvchi
Babayeva Zuhra Yuldashevna, mustaqil tadqiqotchi
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Geografiya fanlari doktori, professori
Umirzoqov Ja'sur Artiqboy o'g'li, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent
Zebo Kuldasheva, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

Board of Experts:
Berkinov Bazarbay, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Pulatov Bakhtiyor Alimovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Aliyev Bekdavlat Aliyevich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khalikov Suyun Ravshanovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Rustamov Ilkhomiddin, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Khakimov Ziyodulla Akhmadovich, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Kamilova Iroda Khusniddinovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics
Gafurov Doniyor Orifovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogy
Fayziyev Oybek Rakhimovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Tukhtabayev Jamshid Sharafetdinovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Khamidova Faridakhon Abdulkarimovna, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Yakhshiboyeva Laylo Abdisattorovna, Senior Lecturer
Babayeva Zuhra Yuldashevna, Independent Researcher
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Doctor of Geographical Sciences, Professor
Umirzokov Jasur Artiqboy ugli, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor
Zebo Kuldasheva, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor

08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
08.00.02 Makroiqtisodiyot
08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
08.00.06 Ekonometrika va statistika
08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
08.00.11 Marketing
08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
08.00.13 Menejment
08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ
Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zbekiston Respublikasi Bosh prokuraturasi huzuridagi Iqtisodiy jinoyatlarga qarshi kurashish departamenti

Jurnalning ilmiyligi:
""Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali
O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi rayosatining 2023-yil 1-apreldagi 336/3-sonli qarori bilan ro'yxatdan o'tkazilgan.

MUNDARIJA

SUD BOSHQARUVCHILARI FAOLIYATINING IQTISODIY RAG'BATLANTIRISH TIZIMI VA ULARNING SUBSIDIAR JAVOBGARLIGI: MUAMMOLAR VA TAKOMILLASHTIRISH ISTIQBOLLARI 12
Soliyev Damirjon Nurmatovich

BLOKCHEYN TEXNOLOGIYASI ASOSIDA MOLIYAVIY TRANZAKSIYALARNI NAZORAT QILISH TIZIMI (SMART-KONTRAKTLAR, MARKAZLASHMAGAN MA'LUMOTLAR BAZASI VA AUDIT IZLARI) 18
Olimova Mukhlisa Vohidjon qizi

SANOAT SEKTORIDA YASHIL IQTISODIYOTGA O'TISH: STRATEGIK AFZALLIKLAR VA TO'SIQLAR TAHLILI 26
Xatamov Ochildi Qurbonovich

ТРАНСФОРМАЦИЯ БАНКОВСКОЙ СИСТЕМЫ УЗБЕКИСТАНА КАК ФАКТОР ПОВЫШЕНИЯ ЕЁ КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТИ 32
PhD. Юлдашева С.Ш

TREND MODELLARI YORDAMIDA MEHNAT RESURSLARI SONINI EKONOMETRIK MODELLASHTIRISH 38
Haydarova Dinora Atamurot qizi

МЕТОДОЛОГИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ ВЫКУПА И ПРОДАЖИ КВОТ НА ОРОСИТЕЛЬНУЮ ВОДУ 43
Гоженко Борис Владимирович

MOLIYAVIY LEVERIJ SAMARASI VA QARZ MABLAG'LARINI BOSHQARISHDA UNDAN FOYDALANISH 50
Latipova Shaxnoza Maxmudovna

XIZMATLAR SOHASIDA WEBMONEY TO'LOV TIZIMINI KOMPYUTERDA O'RNATISH VA SOZLASHNING IQTISODIYOTDAGI ROLI 55
Fazilat Esirgapovna Jomonqulova
Nizomov Murod
Qurbonboyeva Rayhon Bahronjon qizi

MECHANISMS FOR THE FORMATION ANDDEVELOPMENT OF A HEALTHY LIFESTYLE 58
Shukhrat Mashrabboevich Mamadaliyev

BANK SEKTORIDA OPERATSION SAMARADORLIK VA XAVFLARNI BOSHQARISHNI BAHOLASH 62
R.I.Rashidov
A.N. Elmurodov
A.A. Muhiddinov

TRANSFORMING ECONOMIC GOVERNANCE IN UZBEKISTAN THROUGH DIGITAL PUBLIC SECTOR TOOLS 68
Bokhodirov Boriykhon Boburovich
Bahromjon Urmanov

TIJORAT BANKLARINING INVESTITSIYA VA KREDIT SALOHIYATINI BOSHQARISH 74
Ergashova Nilufar Sobirovna

DEHQON XO'JALIKLARIDA QO'SHILGAN QIYMAT ZANJIRINING SHAKLLANISHI VA UNGA TA'SIR ETUVCHI OMILLAR 80
Azizov Shohsuvor Yuldashevich

VERTIKAL INTEGRATSIYALASHGAN BANK TUZILMASINI "YAGONA MFO" TEXNOLOGIYASI ASOSIDA TRANSFORMATSIYA QILISH SXEMASI 84
Qo'shboqov Doniyorbek Maxramqulovich

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

O‘ZBEKISTON SANOAT KORXONALARIDA “YASHIL EKOTIZIM” VA RESURS SAMARADORLIGI (RECP)NI JORIY ETISHNING METODOLOGIK ASOSLARI HAMDA EMISSIYALARNI KAMAYTIRISH SAMARADORLIGI 90
Do‘stqobilov Ulug‘bek Ibrohimovich

TURIZM SOHASIDA OILAVIY TADBIRKORLIK TUSHUNCHALARINING MAZMUN VA MOHIYATIGA ILMIY-NAZARIY YONDASHUVLAR 94
Pardayeva Ozoda Mamayunusovna

СНИЖЕНИЕ ТЕХНИЧЕСКИХ И КОММЕРЧЕСКИХ ПОТЕРЬ ЭЛЕКТРОЭНЕРГИИ КАК НАПРАВЛЕНИЕ ПОВЫШЕНИЯ ЭКОНОМИЧЕСКОЙ ЭФФЕКТИВНОСТИ РАСПРЕДЕЛИТЕЛЬНЫХ СЕТЕЙ УЗБЕКИСТАНА 100
Маърупова Дилсора Абдулла кизи

O‘ZBEKISTON QURILISH SOHASIDA RAQAMLI TRANSFORMATSIYA VA YASHIL IQTISODIYOTGA O‘TISHNING INSTITUTSIONAL SHART-SHAROITLARI........ 105
Qodirov Sardorbek Isroiljon o‘g‘li

АКАДЕМИЧЕСКИЕ НАВЫКИ И ОСОБЕННОСТИ ИХ ФОРМИРОВАНИЯ 113
Усманова Зумрад Исламовна
Рахматуллаев Алижон
Сайфитдинов Азизжон

G‘AZNACHILIK OPERATSIYALARINING BANKLIKVIDLIGINI TA’MINLASHDAGI O‘RNI (SILICON VALLEY BANK MISOLIDA) 119
Axadov Shahboz Shuxrat o‘g‘li

ТРАНСФОРМАЦИЯ СИСТЕМЫ УПРАВЛЕНИЯ ТВЁРДЫМИ БЫТОВЫМИ ОТХОДАМИ В Г. ТАШКЕНТЕ: ОТ ПОЛИГОННОГО ЗАХОРОНЕНИЯ К РЕСУРСНО-ЭНЕРГЕТИЧЕСКОМУ ИСПОЛЬЗОВАНИЮ 127
Джусупов Кубанычбек

STRATEGIK BOSHQARUV HISOBI AXBOROT TA’MINOTINING METODOLOGIK ASOSLARINI TAKOMILLASHTIRISH 133
Umidjon Kostayev

DEVELOPMENT OF A METHODOLOGY FOR TEACHING STUDENTS OBJECTORIENTED PROGRAMMING IN A VIRTUAL COLLABORATIVE ENVIRONMENT USING GENERATIVE ARTIFICIAL INTELLIGENCE TOOLS 140
Saidova Dilfuza Ergashovna

AUDIT SIFATI NAZORATINI TAKOMILLASHTIRISH 145
Muydinov Erkin Jamaldinovich

THE ROLE OF E-COMMERCE IN ECONOMIC DEVELOPMENT: EVIDENCE FROM UZBEKISTAN’S DIGITAL TRANSFORMATION 152
Shakhriddinova Sitora Tolibjon kizi

THE IMPACT OF SUSTAINABILITY PRACTICES IN THE AGRICULTURAL INDUSTRY IN UZBEKISTAN 157
Yorkin Ziyodullaev
Munisa Bekmirzaeva

РОЛЬ ЦИРКУЛЯРНОЙ ЭКОНОМИКИ В ЗЕЛЕНОМ РОСТЕ В УЗБЕКИСТАНЕ 166
Мохамед Эйд Али Балбаа
Усманова Азиза Алишеровна

OZIQ-OVQAT SANOATI KORXONALARIDA SAMARADORLIKNI OSHIRISHNING INNOVATSION YO‘LLARI 173
Shakirxodjaeva Zuxraxon Rustamxanovna

BARQAROR RIVOJLANISH HISOBOTLARINI TUZISH MASALALARI: XALQARO TAJRIBA VA TAKOMILLASHTIRISH YO‘NALISHLARI 180
Menglikulov Baxtiyor Yusupovich

THE IMPACT OF SUSTAINABILITY PRACTICES IN THE AGRICULTURAL INDUSTRY IN UZBEKISTAN 184
Yorkin Ziyodullaev
Munisa Bekmirzaeva

TASTE OF PLACE: HOW LOCAL-INGREDIENT SOURCING AFFECTS GUEST SATISFACTION AND MENU PROFITABILITY IN HOTEL RESTAURANTS 193
Bahodirova Durdona
Atametova Sevara

INTERACTIONS IN CREATIVE TOURISM: RESIDENTS' PERSPECTIVES IN UZBEKISTAN 198
Dildora Khodjaeva Mukhamedkhodjaevna
Jasmin Raxmidinova

XO'JALIK YURITUVCHISUBYEKTLARNING LIKVIDLILIGINI TA'MINLASH MASALALARI 204
Bauyetdinov M.J.

YASHIL IQTISODIYOTGA O'TISH SHAROITIDA MINTAQA TABIIY RESURSLARIDAN SAMARALI FOYDALANISH YO'LLARI (BUXORO VILOYATI MISOLIDA) 212
Safarov Otabek Abduhamidovich

SANOAT KORXONALARIDA INNOVATSION FAOLIYAT SAMARADORLIGINING NAZARIY JIHATLARI 218
O'rinov Akmaljon Axmadjonovich

ТЕОРИИ УПРАВЛЕНИЯ ФИНАНСОВЫМИ РИСКАМИ В БАНКОВСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ 223
Убайдуллаева Мафтунахон Акмалхон кизи

SURXONDARYO VILOYATI IQTISODIYOTIGA JALB ETILAYOTGAN INVESTITSIYALAR SAMARADORLIGI TAHLILI 230
Xatamova Manzura Ochildiyevna

TURISTIK MAHSULOT MARKETINGI: NAZARIY ASOSLARI VA RIVOJLANTIRISH YO'NALISHLARI 240
Usmanova Zumrad Islamovna

IN VITRO TEXNOLOGIYASI ASOSIDA KARTOSHKA URUG'CHILIGI ZANJIRI SAMARADORLIGINI IQTISODIY BAHOLASHNING NAZARIY ASOSLARI 244
Mardonova Zarifa Numonjonovna

TIJORAT BANKLARIDA KREDIT OPERATSIYALARI SAMARADORLIGINI OSHIRISH UCHUN RESURSLAR YETARLILIGINI TA'MINLASH MASALALARI 251
Sheraliyev Olimjon O'ktam o'g'li

O'ZBEKISTONDA ESG MOLIYALASHTIRISH TIZIMINI TAKOMILLASHTIRISHNING USTUVOR YO'NALISHLARI VA MEXANIZMLARI 258
Ajibayeva Rauiya Maxsutovna

YASHIL MOLIYALASHTIRISH INSTRUMENTLARI ORQALI BARQAROR IQTISODIY O'SISHNI TA'MINLASH MASALALARI 262
Ajibayeva Rauiya Maxsutovna

ANIQ FANLARNI O'QITISHDA METAKOGNITIV YONDASHUVLAR: TEORETIK ASOSLAR, KOGNITIV ARXITEKTURA VA AMALIY TRANSFER MUAMMOLARI 265
Namozov Diyorbek Baxtiyor o'g'li

XUFYONA IQTISODIYOTNING MOHIYATI VA UNI O'ZBEKISTONDA KAMAYTIRISH CHORA-TADBIRLARI 270
Kalandarov R.A.

RAQAMLI TO'LOV TIZIMLARIDA ALOQA OPERATORLARI ROLINI OSHIRISH ISTIQBOLLARI 276
Nuraliyev Nurbek Rustam o'g'li

DAVLAT BUDJETI DAROMADLARI BARQARORLIGINI TA'MINLASHDA BILVOSITA SOLIQQA TORTISHNING ASOSIY YO'NALISHLARI 281
Mansurova Arofatxon Shavkat qizi

MUNDARIJA СОДЕРЖАНИЕ CONTENTS

INTERNATIONAL TRENDS AND THE LEGAL FRAMEWORK OF E-COMMERCE DEVELOPMENT IN UZBEKISTAN 286
Usmanova Zumrad Islamovna
ISSUES OF ACCOUNTING RECOGNITION AND VALUATION OF LONG-TERM ASSETS UNDER INTERNATIONAL FINANCIAL REPORTING STANDARDS (IFRS) 290
Golib D. Tashmanov
Ismandiyor B. Umirzokov
СПЕЦИФИКА ФОРМИРОВАНИЯ РИСКОВ В СФЕРЕ ИНВЕСТИЦИОННЫХ ПЛАТФОРМ 297
Алиева Сусанна Сейрановна
ZAMONAVIY AXBOROTLASHGAN TA'LIM MUHITIDA ANIQ FANLARNI O'QITISHNING KOGNITIV VA METAKOGNITIV DETERMINANTLARI 304
Shogeldieyva Sabrina Omongeldiyevna
BANKLARARO LIKVIDLILIKNI BOSHQARISHDA SUN'IY INTELLEKT VA BIG DATA TEXNOLOGIYALARINI QO'LLASH ISTIQBOLLARI 309
Baxromov Nodirjon Muxammadamin o'g'li
OTMLARDA ILMIY-TEXNIK MAHSULOTLARNI TIJORATLASHTIRISHDA ISHTIROK ETADIGAN SUBYEKTLAR: ROLLAR, FUNKSIYALAR VA O'ZARO MUNOSABATLAR TAHLILI 313
Safarov Bekzod Istamovich
TO'QIMACHILIK MAHSULOTLARI EKSPORTINI YASHIL MARKETING VOSITALARI ASOSIDA RIVOJLANTIRISH MEXANIZMI 319
Jo'raboyev Jurabek Muhibillo o'g'li
O'ZBEKISTONDA AGROTURIZMNI RIVOJLANTIRISH ISTIQBOLLARI 323
Aktamov Olimjon Abdug'ani o'g'li
SAVDO FAOLIYATIDA MIJOZ EHTIYOJLARINI ANIQLASH MEXANIZMLARI 333
Mamatraimov Islom Mamanazarovich
TIJORAT BANKLARIDA KREDIT OPERATSIYALARI SAMARADORLIGINI OSHIRISH UCHUN RESURSLAR YETARLILIGINI TA'MINLASH MASALALARI 338
Sheraliyev Olimjon O'ktam o'g'li
ОСОБЕННОСТИ ФИНАНСИРОВАНИЯ СИСТЕМ ЗДРАВООХРАНЕНИЯ В СТРАНАХ ЕВРОПЕЙСКОГО СОЮЗА 345
Омокеев Максымбек Конколойевич
O'ZBEKISTONDA YASHIL TADBIRKORLIK SUBYEKTLARINI MOLIYALASHTIRISH IMKONIYATLARI 351
Nurmetova Muyassar Jumanazarovna
YASHIL IQTISODIYOT SHAROITIDA TOG' TURIZMINI BARQAROR RIVOJLANTIRISH ISTIQBOLLARI 358
Alimov Abduvakil Komil o'g'li
TURIZMNI MINTAQAVIY RIVOJLANTIRISHDA DIVERSIFIKATSIYA JARAYONLARINING NAZARIY ASOSLARI VA HUDUDIY XUSUSIYATLARI 365
Abduxamidov Sarvar Adxamovich

TURIZMNI MINTAQAVIY RIVOJLANTIRISHDA DIVERSIFIKATSIYA JARAYONLARINING NAZARIY ASOSLARI VA HUDUDIY XUSUSIYATLARI

Abduxamidov Sarvar Adxamovich
"Ipak yo'li" turizm va madaniy meros xalqaro universiteti tadqiqotchisi
E-mail:sarvarabduxamidov4@gmail.com,
ORCID: 0000-0003-0530-0021

Annotatsiya. Mazkur maqolada turizm sohasida diversifikatsiya jarayonlarining nazariy asoslari, uning iqtisodiy mazmuni va hududiy xususiyatlari ilmiy jihatdan tahlil qilinib, turizm xizmatlarini diversifikatsiya qilishning zamonaviy yo'nalishlari, rekreatsion resurslardan samarali foydalanish mexanizmlari hamda hududiy rivojlanishga ta'siri yoritilgan.

Kalit so'zlar: turizm, diversifikatsiya, hududiy rivojlanish, rekreatsion resurslar, turistik xizmatlar, klaster, innovatsiya.

Аннотация. В данной статье научно анализируются теоретические основы процессов диверсификации в сфере туризма, её экономическое содержание и территориальные особенности. Освещаются современные направления диверсификации туристических услуг, механизмы эффективного использования рекреационных ресурсов, а также их влияние на региональное развитие.

Ключевые слова: туризм, диверсификация, региональное развитие, рекреационные ресурсы, туристические услуги, кластер, инновации.

Abstract. This article provides a scientific analysis of the theoretical foundations of diversification processes in the tourism sector, its economic essence, and territorial characteristics. It highlights modern directions of tourism service diversification, mechanisms for efficient use of recreational resources, and their impact on regional development.

Keywords: tourism, diversification, regional development, recreational resources, tourism services, cluster, innovation.

KIRISH

Jahon iqtisodiyotida turizm sohasi yuqori sur'atlar bilan rivojlanib borayotgan tarmoqlardan biri hisoblanadi. Zamonaviy sharoitda turizm xizmatlarining bir turga ixtisoslashib qolishi bozor xavflarini oshiradi va raqobatbardoshlikni pasaytiradi. Shu bois, turizmni diversifikatsiya qilish masalasi ilmiy va amaliy jihatdan dolzarb ahamiyat kasb etmoqda. Mintaqaviy turizmda diversifikatsiya jarayonlari iqtisodiy sharoitda alohida dolzarb ahamiyat kasb etmoqda. Chunki turizm sohasi tashqi va ichki omillarga – mavsumiylik, bozor kon'yunkturasi, geosiyosiy vaziyat, ekologik holat kabi ta'sirlarga juda sezgir hisoblanadi. Bir turdagi turistik mahsulot yoki xizmatlarga ortiqcha ixtisoslashuv esa hudud iqtisodiyotini xavf ostida qoldirishi mumkin. Shu nuqtai nazardan, diversifikatsiya turizmni barqaror va raqobatbardosh rivojlantirishning muhim vositasi sifatida namoyon bo'ladi.

Ilmiy nuqtai nazardan diversifikatsiya — bu turizm xizmatlari, marshrutlar, bozor segmentlari va faoliyat turlarini kengaytirish orqali tavakkalchilikni kamaytirish va iqtisodiy samaradorlikni oshirishga qaratilgan jarayondir. Mintaqaviy darajada ushbu jarayon hududning tabiiy-geografik, madaniy-tarixiy va ijtimoiy-iqtisodiy salohiyatidan kompleks foydalanish imkonini beradi. Natijada, turizmning yangi yo'nalishlari (ekoturizm, gastronomik turizm, tibbiy turizm, agroturizm va boshqalar) shakllanib, turistik taklif diversifikatsiyasi ta'minlanadi.

Mavzuga oid adabiyotlar sharhi

Turizmda diversifikatsiya jarayonlarini ilmiy jihatdan o'rganish iqtisodiy nazariya, strategik boshqaruv va turizm tadqiqotlari kesishmasida shakllangan murakkab ilmiy yo'nalish hisoblanadi. Mazkur masala bo'yicha xorijiy va mahalliy olimlar tomonidan turli konseptual yondashuvlar ishlab chiqilgan.

Diversifikatsiya tushunchasi strategik boshqaruv nazariyasi doirasida keng yoritilgan. Jumladan, Igor Ansoff o‘zining ilmiy ishlarida diversifikatsiyani “korxona faoliyatini yangi mahsulot va yangi bozorlar orqali kengaytirish strategiyasi” sifatida ta’riflaydi. Uning fikricha, “diversifikatsiya — bu yuqori noaniqlik sharoitida o‘sishni ta’minlovchi muhim instrument” bo‘lib, u bozor xatarlarini kamaytirishga xizmat qiladi.

Raqobat strategiyalari nuqtai nazaridan Michael Porter diversifikatsiyani korxonaning barqaror raqobat ustunligini shakllantirish vositasi sifatida baholaydi. U ta’kidlaydiki, “korxonaning muvaffaqiyati uning tarmoq ichidagi pozitsiyasi va resurslardan qay darajada samarali foydalanishiga bog‘liq”. Bu yondashuv turizm sohasida hududiy resurslardan oqilona foydalanish orqali diversifikatsiyani rivojlantirish zarurligini asoslab beradi.

Marketing nazariyasi doirasida Philip Kotler xizmatlar diversifikatsiyasini bozor segmentatsiyasi va iste’molchilar ehtiyojlarini chuqur tahlil qilish bilan bog‘laydi. Uning ta’kidlashicha, “kompaniyalar turli iste’molchi guruhlariga moslashgan holda o‘z xizmatlar portfelini kengaytirishi lozim”. Bu esa turizmda yangi turizm turlarini (masalan, gastronomik, ekologik, tibbiy turizm) rivojlantirishning nazariy asosini tashkil etadi.

Turizm sohasiga ixtisoslashgan tadqiqotchilardan John Tribe turizmni kompleks ijtimoiy-iqtisodiy tizim sifatida ko‘rib chiqadi va “turizm rivoji tabiiy, madaniy va institutsional omillarning o‘zaro ta’sirida shakllanadi” deb ta’kidlaydi. Ushbu yondashuv diversifikatsiya jarayonlarining hududiy xususiyatlarini tushunishda muhim nazariy asos bo‘lib xizmat qiladi.

Shuningdek, turizm iqtisodiyoti bo‘yicha tadqiqotlarda diversifikatsiya masalasi barqaror rivojlanish konsepsiyasi bilan uzviy bog‘liq holda ko‘rib chiqiladi. Xususan, David Weaver “turizmni diversifikatsiya qilish orqali ekologik bosimni kamaytirish va resurslardan muvozanatli foydalanish mumkinligini” qayd etadi. Uning fikriga ko‘ra, ommaviy turizmdan alternativ turizm turlariga o‘tish barqaror rivojlanishning muhim sharti hisoblanadi.

MDH olimlari ishlarida ham turizmni diversifikatsiya qilish masalasi alohida o‘rin tutadi. Jumladan, Alexander Aleksandrova turizm geografiyasi nuqtai nazaridan hududiy ixtisoslashuv va resurslar differensiatsiyasi diversifikatsiyaning asosiy omili ekanligini ta’kidlaydi. Uning ta’rifiga ko‘ra, “turizmni rivojlantirishda har bir hududning o‘ziga xos imkoniyatlari va raqobat ustunliklari hisobga olinishi lozim”.

Mahalliy tadqiqotchilar ishlarida esa O‘zbekiston sharoitida turizmni diversifikatsiya qilishning amaliy jihatlari yoritilgan. Ular tomonidan turizm xizmatlarini kengaytirish, yangi turistik marshrutlar yaratish va hududiy infratuzilmani rivojlantirish orqali diversifikatsiya samaradorligini oshirish mumkinligi asoslab berilgan.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Ushbu tadqiqotda turizmni diversifikatsiya qilish masalalari mahalliy aholining ishtirokini ta’minlash nuqtai nazaridan kompleks yondashuv asosida o‘rganildi. Metodologik asos sifatida iqtisodiy-ijtimoiy va geografik tahlil, tizimli va qiyosiy tahlil usullari qo‘llanildi.

TAHLIL VA NATIJALAR

Turizm sohasida diversifikatsiya jarayonlarini tahlil qilish shuni ko‘rsatadiki, mazkur jarayonlar tarmoqning barqaror rivojlanishini ta’minlashda hal qiluvchi ahamiyatga ega. Diversifikatsiya faqatgina xizmat turlarini ko‘paytirish emas, balki turizm tizimini sifat jihatidan yangi bosqichga olib chiqish mexanizmi sifatida namoyon bo‘lmoqda.

Ko‘pgina hududlarda turizm xizmatlari diversifikatsiyasi tizimli yondashuvga emas, balki mavjud imkoniyatlardan fragmentar foydalanishga asoslangan. Bu esa turistik mahsulotlarning bir xillashuviga va bozorda raqobatbardoshlikning pasayishiga olib kelmoqda. Shu nuqtai nazardan, diversifikatsiya jarayonlari hududiy resurslar, bozor talablari va infratuzilma imkoniyatlari o‘rtasidagi mutanosiblikni ta’minlashga qaratilgan bo‘lishi lozim.

Turizmda diversifikatsiyaning samaradorligi birinchi navbatda hududiy resurslardan qay darajada oqilona foydalanilayotganligiga bog‘liq. Agar tabiiy va madaniy resurslar to‘liq inobatga olinmasa, diversifikatsiya formal tus oladi va kutilgan iqtisodiy samarani bermaydi. Shu bilan birga, ayrim hududlarda turistik mahsulotlarning sun’iy ravishda kengaytirilishi ularning raqobatbardoshligiga salbiy ta’sir ko‘rsatmoqda.

Mavsumiylik omili ham diversifikatsiya jarayonlarini baholashda muhim ko‘rsatkich sifatida namoyon bo‘ladi. Tahlillar ko‘rsatadiki, diversifikatsiya yetarlicha rivojlanmagan hududlarda turistik oqim yilning ma’lum davrlariga to‘planib qolmoqda. Bu esa infratuzilmaga ortiqcha yuklama tushishiga va resurslardan samarasiz foydalanishga sabab bo‘ladi. Demak, diversifikatsiyaning muhim vazifalaridan biri turistik faollikni yil davomida mutanosib taqsimlashdan iborat.

Shuningdek, tahlil natijalari turizmda diversifikatsiya jarayonlarining innovatsion omillar bilan bog‘liqligini ko‘rsatadi. Raqamli texnologiyalar, yangi xizmat formatlari va zamonaviy boshqaruv usullari joriy etilmagan hollarda diversifikatsiya jarayonlari sekinlashadi. Bu esa hududlarning global turistik bozordagi pozitsiyasini zaiflashtiradi.

Hududiy jihatdan qaralganda, diversifikatsiya jarayonlari har bir hududning ixtisoslashuv darajasiga bog‘liq holda shakllanadi. Tabiiy resurslarga boy hududlarda ekologik va rekreatsion turizm ustun bo‘lsa, tarixiy-madaniy merosga ega hududlarda madaniy turizm rivojlanadi. Biroq tahlillar shuni ko‘rsatadiki, ko‘p hollarda ushbu ixtisoslashuv aniq belgilab olinmagan va bu diversifikatsiya siyosatining samaradorligini pasaytirmoqda.

Olib borilgan tahlillar (hududiy statistik ma’lumotlar, turistik oqim dinamikasi, xizmatlar tarkibi va infratuzilma holati tahlili asosida) natijasida turizmda diversifikatsiya jarayonlarini cheklab qo‘yayotgan quyidagi tizimli muammolar aniqlandi (1-rasm).

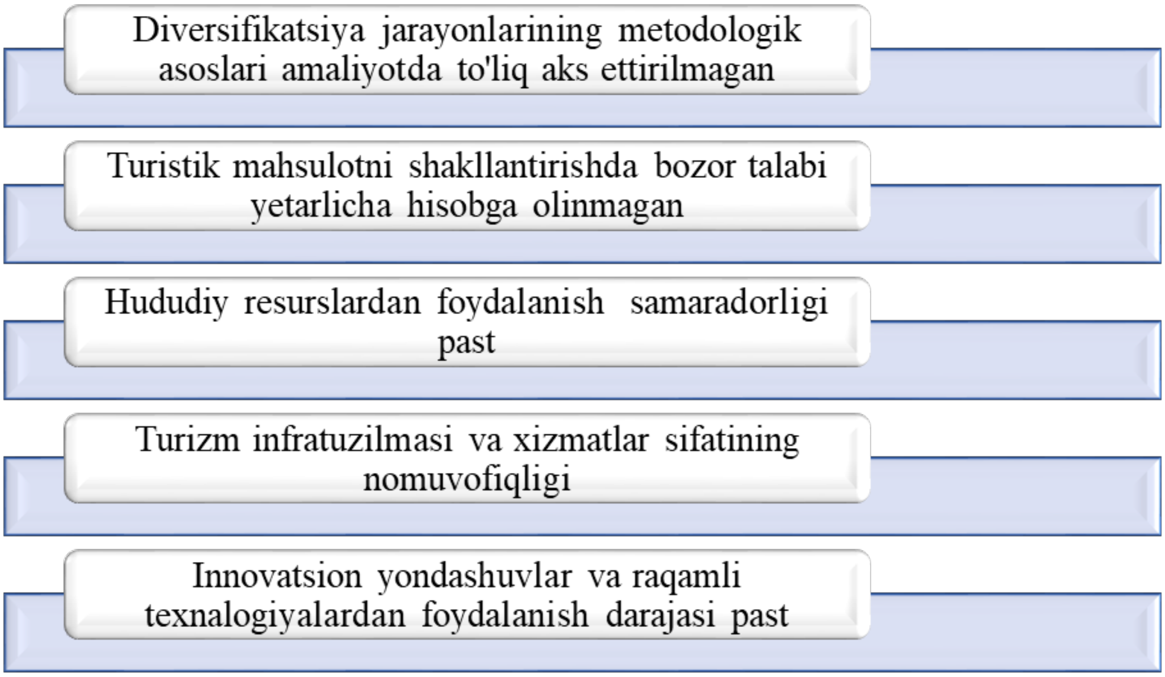

1-rasm. Mintaqaviy turizmda diversifikatsiya jarayonlarini amalga oshirishdagi asosiy muammolar

Olib borilgan tahlillar (hududiy turizm ko‘rsatkichlari, turistik xizmatlar tarkibi, infratuzilma holati va bozor talablari dinamikasini o‘rganish asosida) shuni ko‘rsatadiki, turizm sohasida diversifikatsiya jarayonlarining samarali amalga oshirilishiga to‘sqinlik qilayotgan bir qator tizimli muammolar mavjud. Avvalo, diversifikatsiya jarayonlarining aniq metodologik asoslari amaliyotda yetarlicha shakllanmaganligi kuzatiladi. Ya’ni, turizmni rivojlantirishga qaratilgan dastur va strategiyalarda diversifikatsiya ustuvor yo‘nalish sifatida belgilangan bo‘lsa-da, uni amalga oshirishning aniq mexanizmlari, bosqichlari va baholash mezonlari yetarli darajada ishlab chiqilmagan. Bu esa diversifikatsiya jarayonlarining tizimli emas, balki parchalangan holda amalga oshirilishiga olib kelmoqda. Shu bilan birga, turistik mahsulotlarni shakllantirish jarayonida bozor talablarini kompleks hisobga olish amaliyoti zaifligi aniqlandi. Tahlillar ko‘rsatadiki, ko‘pgina hududlarda turistik xizmatlar tarkibi iste’molchilar ehtiyojlari va xalqaro tendensiyalarga mos ravishda emas, balki an’anaviy yo‘nalishlar asosida shakllantirilmoqda. Natijada turistik taklif va talab o‘rtasida nomutanosiblik yuzaga kelib, bu diversifikatsiya samaradorligini pasaytirmoqda.

Mazkur holat hududiy resurslardan foydalanish samaradorligining pastligi bilan ham bog‘liq. Ko‘plab hududlarda mavjud tabiiy va madaniy rekreatsion resurslar to‘liq jalb etilmayapti yoki ulardan faqat bir yo‘nalishda foydalanilmoqda. Bu esa turizm mahsulotlarining turlarini kengaytirish imkoniyatlarini cheklab, diversifikatsiya jarayonlarining salohiyatini to‘liq ochib bermaslikka sabab bo‘lmoqda.

Bundan tashqari, turizm infratuzilmasi va xizmatlar sifatining nomuvofiqligi ham muhim cheklovchi omil sifatida namoyon bo‘lmoqda. Ayrim hududlarda turistik obyektlar mavjud bo‘lsa-da, ularni qo‘llab-quvvatlovchi transport, joylashtirish, axborot va servis xizmatlari yetarli darajada rivojlanmagan. Bu esa diversifikatsiya qilingan turistik mahsulotlarni samarali joriy etish va bozorga chiqarish imkoniyatlarini cheklaydi.

Shuningdek, tahlillar innovatsion yondashuvlar va raqamli texnologiyalardan foydalanish darajasining cheklanganligini ko‘rsatmoqda. Turizm xizmatlarini raqamlashtirish, onlayn platformalardan foydalanish va

zamonaviy marketing instrumentlarini joriy etishdagi kamchiliklar hududlarning xalqaro turistik bozordagi raqobatbardoshligini pasaytirmoqda. Natijada diversifikatsiya jarayonlari zamonaviy talablarga mos ravishda rivojlanmayapti.

Umuman olganda, aniqlangan muammolar turizm sohasida diversifikatsiya jarayonlari resurslar yetishmasligi bilan emas, balki ulardan foydalanish samaradorligining pastligi, boshqaruv mexanizmlarining yetarli darajada shakllanmaganligi va bozorga yo'naltirilgan yondashuvning kamligi bilan izohlanadi. Bu esa mazkur yo'nalishda ilmiy asoslangan, kompleks va innovatsion yondashuvlarni ishlab chiqish zarurligini belgilab beradi.

Mintaqaviy turizmda diversifikatsiya jarayonlari har bir hududning tabiiy-iqtisodiy, ijtimoiy va institutsional xususiyatlari bilan uzviy bog'liq holda shakllanadi (2-rasm).

2-rasm. Mintaqaviy turizmda diversifikatsiya jarayonlarining hududiy xususiyatlari

Turizmni rivojlantirishda universal yondashuv samara bermaydi, chunki har bir hudud o'zining resurs salohiyati, geografik joylashuvi va iqtisodiy ixtisoslashuviga ko'ra farq qiladi. Shu sababli diversifikatsiya jarayonlari hududiy differensiatsiya asosida amalga oshirilishi lozim. Hududiy xususiyatlar turizm resurslarining turi va sifatida namoyon bo'ladi. Tabiiy rekreatsion resurslarga boy hududlarda (tog'li, o'rmonli, suv havzalari mavjud bo'lgan hududlarda) diversifikatsiya asosan ekologik, rekreatsion va ekstremal turizm yo'nalishlari orqali rivojlanadi. Aksincha, tarixiy-madaniy merosga ega hududlarda diversifikatsiya madaniy, ziyorat va gastronomik turizm shakllarini kengaytirish orqali amalga oshiriladi. Demak, resurslar tarkibi diversifikatsiyaning asosiy yo'nalishini belgilab beradi.

Ikkinchidan, hududiy infratuzilma rivojlanganlik darajasi diversifikatsiya jarayonlarining ko'lami va samaradorligiga bevosita ta'sir ko'rsatadi. Rivojlangan transport, joylashtirish va servis infratuzilmasiga ega hududlarda turizm xizmatlarini kengaytirish va yangi turlarini joriy etish imkoniyatlari yuqori bo'ladi. Aksincha, infratuzilma yetarli bo'lmagan hududlarda diversifikatsiya imkoniyatlari cheklanadi va mavjud resurslardan ham to'liq foydalanilmaydi.

Uchinchidan, hududiy mehnat salohiyati va aholining xizmat ko'rsatish madaniyati diversifikatsiya jarayonlarida muhim o'rin tutadi. Turizm sohasi mehnat talab qiluvchi tarmoq bo'lganligi sababli, kadrlar malakasi va xizmat ko'rsatish sifati diversifikatsiya samaradorligini belgilaydi. Shu nuqtai nazardan, inson kapitali rivojlangan hududlarda turizm xizmatlari turlari tezroq diversifikatsiya qilinadi.

To'rtinchidan, hududiy boshqaruv va institutsional muhit diversifikatsiya jarayonlarini rag'batlantiruvchi yoki cheklovchi omil sifatida namoyon bo'ladi. Samarali boshqaruv tizimi, investitsiya muhitining jozibadorligi va davlat qo'llab-quvvatlash mexanizmlari mavjud bo'lgan hududlarda diversifikatsiya jarayonlari jadal kechadi. Boshqaruv mexanizmlari yetarli darajada shakllanmagan hududlarda esa diversifikatsiya imkoniyatlari cheklanib qoladi.

Beshinchidan, hududiy bozor xususiyatlari va turistik talab strukturasi diversifikatsiya yoʻnalishlarini belgilaydi. Agar hudud ichki turizmga ixtisoslashgan boʻlsa, diversifikatsiya mahalliy turistlar ehtiyojlariga mos ravishda amalga oshiriladi. Xalqaro turizm rivojlangan hududlarda esa xizmatlar xalqaro standartlarga moslashtirilib, yuqori qoʻshimcha qiymat yaratadigan turizm turlari rivojlantiriladi.

Shuningdek, hududiy diversifikatsiya jarayonlarida mavsumiylik omili ham muhim ahamiyat kasb etadi. Turistik faollik muayyan fasllarga bogʻlangan hududlarda diversifikatsiya asosan mavsumiylikni yumshatishga qaratilgan boʻladi. Bu esa yil davomida barqaror turistik oqimni taʼminlash imkonini beradi.

XULOSA VA TAKLIFLAR

Turizm sohasida diversifikatsiya jarayonlari hududiy iqtisodiyotni barqaror rivojlantirishning muhim omili hisoblanadi. Ushbu jarayonlar turistik xizmatlar xilma-xilligini taʼminlash, mavsumiylik taʼsirini kamaytirish, resurslardan samarali foydalanish va hududlarning raqobatbardoshligini oshirishga xizmat qiladi. Biroq amaliyotda diversifikatsiya jarayonlari yetarli darajada tizimlashmagan, bozor talablariga toʻliq moslashmagan va hududiy resurslar salohiyatidan kompleks foydalanish taʼminlanmagan. Shuningdek, infratuzilmaning nomuvofiqligi hamda innovatsion va raqamli texnologiyalarning cheklanganligi diversifikatsiya samaradorligini pasaytirmoqda. Aniqlangan muammolardan kelib chiqqan holda, turizmda diversifikatsiya jarayonlarini takomillashtirish quyidagi ustuvor yoʻnalishlar asosida amalga oshirilishi maqsadga muvofiq:

Birinchidan, hududiy xususiyatlarni inobatga olgan holda diversifikatsiyaning ilmiy asoslangan modellarini ishlab chiqish va joriy etish zarur. Bu orqali har bir hududning resurs salohiyatiga mos turistik ixtisoslashuv shakllantiriladi va diversifikatsiya jarayonlari tizimli ravishda amalga oshiriladi.

Ikkinchidan, turistik mahsulotlarni shakllantirishda bozor talablariga asoslangan yondashuvni kuchaytirish talab etiladi. Marketing tadqiqotlari va talab prognozlari asosida turistik xizmatlarni rivojlantirish diversifikatsiya samaradorligini oshiradi hamda talab va taklif mutanosibligini taʼminlaydi.

Uchinchidan, hududiy resurslardan foydalanish samaradorligini oshirish maqsadida ularni kompleks baholash va ustuvor yoʻnalishlar boʻyicha ixtisoslashtirish zarur. Bu diversifikatsiya imkoniyatlarini kengaytirish va turistik mahsulotlarning raqobatbardoshligini oshirishga xizmat qiladi.

Toʻrtinchidan, turizm infratuzilmasini rivojlantirish va xizmatlar sifatini xalqaro standartlar darajasiga olib chiqish muhim hisoblanadi. Bu diversifikatsiya qilingan xizmatlarning bozorda muvaffaqiyatli joriy etilishiga zamin yaratadi.

Beshinchidan, innovatsion va raqamli texnologiyalarni keng joriy etish orqali turizm sohasini modernizatsiya qilish lozim. Raqamli platformalar, onlayn xizmatlar va “aqlli turizm” elementlari diversifikatsiya jarayonlarini jadallashtirib, hududlarning xalqaro bozordagi pozitsiyasini mustahkamlaydi.

Oltinchidan, mavsumiylik taʼsirini kamaytirish maqsadida yil davomida turistik faollikni taʼminlaydigan turizm turlarini rivojlantirish zarur. Bu turistik oqimni barqarorlashtirish va infratuzilmadan samarali foydalanish imkonini beradi.

Yettinchidan, turizm sohasida kadrlar salohiyatini oshirish va xizmat koʻrsatish madaniyatini rivojlantirish diversifikatsiyaning sifat jihatdan amalga oshirilishini taʼminlaydi.

Umuman olganda, turizmda diversifikatsiya jarayonlarini takomillashtirish hududiy rivojlanishning kompleks va innovatsion modelini shakllantirishni talab qiladi. Bu esa oʻz navbatida milliy iqtisodiyotning barqaror oʻsishi va turizm sohasining strategik ahamiyatini yanada oshirishga xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR ROʻYXATI

1. Kozlova, N. Sh., & Kozlov, R. S. (2022). Otnošenie naseleniya k razvitiyu turizma. Nauka. Iskusstvo. Kul’tura, (1)(33), 133–149.
2. Nikonova, T. V., Vesloguzova, M. V., & Murtazina, G. R. (2016). Rol’ mestnogo naseleniya v protsessax vovlecheniya nematerial’nogo kul’turnogo naslediya v turizm. Sovremennye problemy servisa i turizma.
3. Ayushieva, L. K. (2015). Zanyatost’ naseleniya v turisticheskoy otrasli. Vestnik Buryatskogo gosudarstvennogo universiteta, (2).
4. Ansoff, I. (1965). Corporate strategy. McGraw-Hill.
5. Porter, M. E. (1985). Competitive advantage: Creating and sustaining superior performance. Free Press.
6. Kotler, P. (2016). Marketing management. Pearson Education.
7. Tribe, J. (2011). The economics of recreation, leisure and tourism.
8. Weaver, D. (2006). Sustainable tourism: Theory and practice. Butterworth-Heinemann.
9. Alexandrova, A. (2014). Geografiya turizma. KNORUS.

10. Boltabayev, M. R., Tuxliyev, I. S., Safarov, B. S., & Abduxamidov, S. A. (2018). Tourism: Theory and practice. Science and Technology.

11. Amriddinova, R. S., & Abdukhamidov, S. A. (2021). Factors for determining the specialization of the regions of the Republic of Uzbekistan in tourism and the assessment of tourist attractiveness. Central Asian Journal of Innovations on Tourism Management and Finance, 2(10), 51–55.

12. Abdukhamidov, A. S., & Makhmudova, A. P. (2022). Prospects for the development of recreational tourism in Uzbekistan. Builders of the Future, 2(2), 31–38.

13. Sadibekova, B., Saidakhmedova, N., Makhmudova, A., Abdukhamidov, S., & Mukhamadiev, A. (2021). To determine the role and importance of marketing research in the development of tourist routes. Middle European Scientific Bulletin, 8, 234–237.

YASHIL

IQTISODIYOT&TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz HAKIMOV

Musahhih: Zokir ALIBEKOV

Sahifalovchi va dizayner: Hasan MAQSUDOV

2026. № 6/3

© Materiallar ko‘chirib bosilganda ““Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali manba sifatida ko‘rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma’sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin. Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

El.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: @iqtisodiyot_77

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo‘lishingiz mumkin. Obuna bo‘lgach, @iqtisodiyot_77 telegram sahifamizga to‘lov haqidagi ma’lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo‘natishingizni so‘raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo‘natamiz.

““Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali 03.11.2022-yildan O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo‘yicha ro‘yxatdan o‘tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug‘bek tumani Kumushkon ko‘chasi, 26-uy.

Jurnal sayti: https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz